

Öğretmen Adaylarının Sınıf İçi Disiplin Sağlamada Tercih Ettikleri Ceza Uygulamalarının İncelenmesi

Investigation of The Pre-Service Teachers' Preference Level of Using Punishment While Ensuring The Classroom Discipline

Mehmet Kaan DEMİR¹, Çavuş ŞAHİN², Osman Yılmaz KARTAL³

Özet

Çalışmada öğretmen adaylarının sınıf içi disiplini sağlamak için hangi ceza uygulamalarını ne düzeyde tercih etme eğiliminde oldukları araştırılmaktadır. Nicel araştırma desenlerinden betimsel tarama modelinde olan çalışmada, 2010-2011 yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin Bilgisayar Öğretimi ve Teknolojileri, Yabancı Diller, Fen Bilgisi ve Sınıf Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören 163 öğretmen adayına ulaşılmıştır. Çalışma sonucunda cinsiyet, öğretim türü ve bölüm değişkenleri altında, öğretmen adayları psikolojik ve fiziksel ceza uygulamalarını sosyal ceza uygulamalarına oranla daha çok tercih ettikleri; psikolojik ve fiziksel ceza uygulamalarına "her zaman" düzeyinde katılırken, sosyal ceza uygulamalarına "bazen" düzeyinde katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Farklı/alternatif sınıf için disiplin uygulamalarının eğitim-öğretim sürecinde kullanılabilir olduğu bir süreçte, öğretmen adaylarının ceza uygulamalarına yönelik ortaya çıkan bu yaklaşımları öğretmen yetiştirme programlarında dikkate alınması gereken bir konu olarak belirlemektedir.

Anahtar Sözcük: öğretmen adayları, sınıf içi disiplin, ceza uygulamaları.

Abstract

It has been researched to determine in which levels the teacher candidates prefer punishment methods in order to secure the in-class discipline. The survey method which is one of the quantitative researches has been chosen for this study, and it has been applied to 163 students from various departments including the Computer Teaching and Technologies, Foreign Languages, Elementary Science Education and Primary Education at Çanakkale Onsekiz Mart University during the academic year 2010-2011. The study has reached, under the varieties of gender, education type and department, a conclusion that the teacher candidates prefer to choose psychological and physical punishment methods rather than social ones. During a period when different/alternative class discipline methods are useable, the attitudes of teacher candidates towards punishment methods must be taken into agenda of the teacher education programs.

Keywords: teacher candidates, class discipline, punishment methods.

¹ Yrd. Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, e-posta: mkdemir2000@yahoo.com

² Doç. Dr. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, e-posta: csahin25240@yahoo.com

³ Araş. Gör. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, e-posta: oykartal79@yahoo.com

Giriş

Eğitim, davranış değiştirme ve davranış oluşturma amaçlı yapılan etkinlikler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Başar, 2005). Eğitimin temel amacı, bireyler üzerinde zihinsel (bilişsel), duygusal (duyuşsal), ve devinsel (psikomotor) düzeylerde istenilen yönde davranış değişikliği oluşturmaktır (Şişman, 2005). Nitelikli bir eğitim sistemi, bireylerin temel beklenti ve ihtiyaçlarını çağın şartlarına yönelik olarak düzenleme ve geliştirmeyi hedeflemelidir (Elikesik, 2007).

Eğitim çok farklı öge ve değişkenlerin birlikte ve uyum içinde işlemesi ile başarıya ulaşabilmektedir. Bu süreçte eğitimin başarıya ulaşmasında öğretmen önemli bir belirleyicidir. Öğretmenler, eğitimin sınıftaki temel uygulayıcıları ve asıl yorumcuları olarak görülmektedir (Özden, 2004). Değişimin temel ögesi olan öğretmenler, sınıf atmosferini öğrencilerin daha verimli ve hızlı öğrenmeleri için düzenleyen birer temsilci konumundadırlar (Bull and Solity, 1996).

Öğretmenlerin, idarecilerin, ailelerin eğitimle ilgili en büyük sorunlarından birisi okuldaki öğrenme atmosferini olumsuz yönde etkileyen öğrenci davranışlarıdır (Demir, 2009). Etkili bir davranış yönetimi olmadan pozitif ve üretken bir sınıf ortamı oluşturmak mümkün değildir. Sınıf içi disiplin problemlerini önlemek ve davranış değişimini sağlayacak en etkili teknikleri bulmak çoğu öğretmenin mesleki yaşamları için zorlu bir süreç olarak belirmektedir (Lewis, Romi, Qui and Ktaz, 2008). Öğrencilerde istendik yönde davranış değişikliği yaratma sürecinde, öğretmenler öğrencilerin derse katılımı, sınıf ortamını düzenleme, sınıf içi etkinlikler geliştirme, öğrenme görevleri verme, öğrenme sürecini engelleyecek faktörleri fark etme ve engelleme gibi birçok görevleri bulunmaktadır (Demir, 2009).

Sınıf kurallarının belirlenmesi, uygun bir sınıf düzeninin sağlanması, öğretimin ve zamanın etkili bir şekilde yönetilmesi ve öğrenci davranışlarının denetlenerek olumlu bir öğrenme iklimini geliştirme süreci olarak tanımlanan sınıf yönetimi (Çelik, 2005), eğitim faaliyetlerinin daha kaliteli ve verimli olmasını sağlayan önemli bir öge olarak kabul edilmektedir. Etkili bir sınıf yönetimi öğrencilerin ilgi, beklenti ve gereksinimlerini karşılayabilmelidir (Aydın, 2000). Öğretmen, etkili bir sınıf yönetiminin en önemli ve

başat ögesi konumundadır. Öğretmen, davranışların yer ve zamanının uygun olup olmadığı konusunda öğrencilere işaretler ve ipuçları ile bilgilendirip yol göstermelidir (Başar, 2005). Okutan (2006), eğitimin kalitesini olumsuz açıdan etkileyen istenmeyen veya olumsuz davranışları, sınıf yönetiminin etkinliğini azaltan, öğretmenlerin sınıf yönetiminde karşılaştıkları en önemli problem olarak belirtmektedir. Olumlu öğrenme ve öğretme atmosferinin oluşturulmasında, öğretmenin istenmeyen davranışlarla etkili bir şekilde başa çıkması gerekir (Kazu, 2007). Öğretim sürecinde, eğitim faaliyetlerinin kesintiye uğramaması için olumsuz davranışlara tam zamanında müdahale edilmesi gerekmektedir (Yılmaz, 2007). Bu çerçevede, istenmeyen davranışların kaldırılması ya da azaltılmasında, istenilen davranışların pekiştirilmesinde disiplinli bir sınıf ortamının olması gerekir (Keklik, 2008). Bireyin davranışlarına yön veren ortamlardan biri de sınıf ortamı olduğundan, öğretmenler disiplin konusunda yeterli bilgi ve becerilere sahip olmalıdırlar (Bal, 2005).

Sınıf içi disiplini oluşturma, ortama, koşullara ve öğrenciye göre farklı tekniklerin kullanılmasını gerektirdiği ve bireysellik gösterdiği için öğretmenlerin sıklıkla karşılaştıkları önde gelen bir sorundur. Ancak öğretmenlerin sınıf içi disiplin anlayışlarını belirleyen birçok faktör bulunmaktadır. Bunlar arasında öğretmenlerin, öğrencilere bakış açısı ve çocukla ilgili beklentileri önemli bir yer tutmaktadır. Disiplin, sınıf içindeki denge ve düzenin oluşturulmasında büyük önem taşımaktadır (Tümkiye, 2005). Öğretim sürecinde bazı durumlarda bir dış müdahale gerekebilir. Bu müdahale istenmeyen davranışı engellemek için yapılıyorsa ceza olarak ortaya çıkar (Gündüz ve Balyer, 2011) ve çoğu öğretmene göre disiplin sağlamada "cezalandırma" ile eş anlamda değerlendirilmektedir (Tümkiye, 2005).

Öğretmenlerin, sınıf ortamında disiplini sağlamak ve istenmeyen davranışları önlemek için ceza yoluna başvurdukları gözlenen diğer bir durum olmaktadır. Öğretmenlerin, öğrencilerin davranışlarından dolayı ceza yoluna başvurmaları, beraberinde ciddi sorunlar da yaratabilmektedir (Jones ve Jones, 1998; akt: Celep, 2004). Schunk (2009), cezanın çok sık kullanılmaması gerektiğini belirtmektedir. Genelde öğrenmeye ilişkin olumsuz tutumda olan ve sınıf içi disiplini

bozacak şekilde davranışta bulunan öğrencilere yönelik olan bu stratejinin sınırlı bir etkililik alanı vardır (Lewis ve diğerleri, 2008).

Öğretmen yetiştirme sistemi okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim düzeylerinde görev alacak donanımlı öğretmenler yetiştirme anlamında etkili programlar uygulamaktadır. Hizmet-öncesi eğitime tabi olan öğretmen adaylarının eğitim sürecinde yeterli düzeyde öğretmenlik mesleğine ilişkin bilgi ve becerileri kazanmaları zorunludur. Dolayısıyla sınıf yönetiminde istendik davranışların hedeflenen düzeyde gerçekleştirilmesi için öğretmen adaylarının ceza uygulamalarına yönelik yeterli donanıma ve bilince sahip olması gerekmektedir. Çalışmada öğretmen adaylarının sınıf içi disiplini sağlamak için hangi ceza uygulamalarını ne düzeyde tercih etme eğiliminde oldukları araştırılmıştır.

Amaç

Araştırmada, öğretmen adaylarının sınıf içi disiplini sağlamak amacıyla tercih ettikleri ceza uygulamalarını ortaya çıkarmayı amaçlanmaktadır. Bu amaca bağlı olarak araştırmanın alt amaçları aşağıdaki gibidir.

• Öğretmen adaylarının psikolojik ceza, sosyal ceza, fiziksel ceza uygulamaları

- a. Cinsiyet,
- b. Öğretim türü,
- c. Bölüm değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Betimsel nitelikte olan bu araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama araştırmaları bir grubun belli özelliklerini belirlemeyi amaçlar. Tarama modellerinde, araştırmaya konu olan birey ya da nesne, kendi koşulları içinde olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2009). Araştırmanın modeli araştırma kapsamında öğretmen adaylarının sınıf içi disiplini sağlamak için kullanacakları ceza ile bazı değişkenler arasındaki farklılaşmayı ortaya koyacağından dolayı, nicel araştırma desenlerinden betimsel tarama modelindedir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2010-2011 yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğretmen

adayları oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme küme örnekleme tekniği ile belirlenen; 2010-2011 yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin Bilgisayar Öğretimi ve Teknolojileri, Yabancı Diller, Fen Bilgisi ve Sınıf Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören 163 öğretmen adayı oluşturmaktadır.

Tablo 1. Betimsel İstatistikler

Bağımsız Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Kadın	82	50,3
	Erkek	81	49,7
Toplam		163	100,0
Öğretim Türü	Birinci Öğretim	126	77,3
	İkinci Öğretim	37	22,7
Toplam		163	100,0
Bölüm	BÖTE	36	22,1
	Fen Bilgisi Öğretmenliği	62	38,0
	Yabancı Diller Eğitimi	33	20,2
	Sınıf Öğretmenliği	32	19,6
Toplam		163	100,0

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının 82'sinin(%50.3) kız, 81'inin (%49,7) erkek öğretmen adaylarından oluştuğu; 126'sının (%77,3) normal öğretim'de, 37'sinin (%22,7) ise ikinci öğretimde öğrenim gördüğü görülmektedir. Öğretmen adaylarının 62'sinin (%38,1) Fen Bilgisi Öğretmenliği'nde, 36'sının (%22,1) Bilgisayar Öğretmenliği'nde, 33'ünün (%20,2) Yabancı Diller Öğretmenliği'nde, 32'sinin (%19,6) Sınıf Öğretmenliği'nde öğrenim gördüğü anlaşılmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanmasında Civelek (2001) tarafından geliştirilen ve Yılmaz (2007) tarafından yeniden düzenlenen "Sınıf İçi Disiplin Yöntemleri Ölçeği"nin ceza uygulamaları boyutu kullanılmıştır. Ölçek 4 alt boyuttan oluşmaktadır. İlk alt boyutta sınıf öğretmeni adaylarının kişisel özelliklerini belirlemeye yönelik 3 bağımsız soru, ikinci alt boyutu oluşturan psikolojik ceza bölümünde 22, üçüncü alt boyutu oluşturan sosyal ceza bölümünde 12 ve dördüncü alt boyutunu oluşturan fiziksel ceza bölümünde 16 olmak üzere ölçek toplam 50 sorudan oluşmaktadır.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Ceza Uygulamaları Ölçeği Faktör ve Örnek Maddeleri

Boyut	Faktör	Madde Sayısı	Örnek Madde
Ceza Uyg	Psikolojik Ceza	22	Sınıf içerisinde disiplini sağlamada; öğrencileri tehdit ederim.
	Sosyal Ceza	12	Sınıf içerisinde disiplini sağlamada; öğrencileri arkadaşından ve grubundan ayırım.
	Fiziksel Ceza	16	Sınıf içerisinde disiplini sağlamada; öğrencileri tek ayak üzerinde durdururum.

Maddelere öğretmen adaylarının ne derece katıldıklarını belirlemek amacıyla maddeler, ceza uygulamaları boyutunda “Her zaman”, “Bazen” ve “Hiçbir zaman” biçiminde derecelendirilmiştir. Ölçme aracı kapsam geçerliliği, yapı geçerliliği ve görünüş geçerliliği anlamında gözden geçirilmiş ve ölçme aracının geçerli olduğu sonucuna varılmıştır. Geçerlilik çalışmasının ardından ölçme aracının ön uygulaması yapılmış ve güvenilirlik sonuçlarına bakılmıştır. Güvenirlik analizi sonuçları Tablo 2’de verilmektedir.

Tablo 3. Güvenirlik Analizi Sonuçları

Boyut	Faktör	Cronbach Alpha
Ceza Uygulamaları	Psikolojik Ceza	,869
	Sosyal Ceza	,818
	Fiziksel Ceza	,734
Toplam		,932

Cronbach alfa katsayılarının alt boyutlar, faktörler ve ölçeğin geneli için yüksek olması, ölçek maddelerinin belli bir amacı ölçmek için bir araya getirildiğinin ve bütün içinde eşit ağırlıklara sahip olduklarının bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Bu sonuç her bir madde ile bütün arasındaki ilişkinin yüksek olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak Cronbach alfa katsayılarının yüksek olması ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir.

Verilerin Analizi ve Çözümlemesi

Verilerin analizi sürecinde SPSS13.0 programından yararlanılmıştır. Her bir madde kodlanarak verilerin girişi yapılmış, ardından veri temizleme (data screening) tekniği ile veriler analize hazır hale getirilmiştir. Olumsuz maddelere verilen değerler tersine dönüştürülerek maddelerin ilgili faktörler altında toplam puanlarının hesaplanması yapılmıştır. Bu işlem sürecinde olumlu ifadeli maddeler 3 (Her zaman), 2 (Bazen), 1 (Hiçbir zaman) şeklinde puanlanırken, olumsuz ifadeli maddeler ters yönde işleyecek şekilde 1, 2, 3 olarak puanlanmıştır. Öğretmen adaylarının maddede belirtilen yargıya katılma düzeyinden katılmama düzeyine doğru değişen üçlü bir derecelendirme kullanıldığından ve bu üçlü derecelendirmenin iki eşit aralıktan oluşması nedeni ile $2/3=0,66$ katsayısı bulunmuş ve bu katsayı ölçek puanlarının gerçek aralıklarını belirlemede kullanılmıştır (1-1,66 hiçbir zaman; 1,67-2,33 bazen; 2,34-3,00 her zaman). Katılımcıların ölçek formunda yer alan maddelere ilişkin görüşlerinin derecelerini belirlemede, ortalama puan içinde kaldığı ölçek aralığına göre yorumlanmıştır.

Verilerin analizinde hangi testin uygun olacağına karar vermek amacı ile dağılımın **normallğine** bakılmış ve dağılımın normal olduğu histogram analizi ile skewness ve kurtosis değerlerine bakılarak varsayılmıştır. Skewness ve kurtosis değerlerinin -2 ile +2 arasında yer alması ve sıfıra yakın değerler göstermesi normallik varsayımına temel oluşturmaktadır. Ayrıca her bir boyuta göre, değişkenlerin belirlenmiş olan kategorilerine düşen puanların **varyanslarının homojenlik** koşulunun sağlanıp sağlanmadığı test edilmesi gereği bulunmaktadır. Fakat sonucun homojen çıkmaması parametrik testlerin uygulanmasında sorun çıkarmamaktadır. Varyansların homojen olup olmaması, bakılacak olan t-testi ve varyans analizinde uygulanan çoklu karşılaştırma testlerinin seçimini etkilemektedir. Sonuç olarak verilerin analizinde parametrik istatistiklerin uygulanması uygun görülmüştür.

Tanımlayıcı analizlerde betimsel istatistik yöntemleri (aritmetik ortalama, standart sapma), değişkenler arasındaki anlamlı farklılığın analizinde ise t-testi ve varyans analizi uygulanmıştır. Anlamlılık düzeyi (p) .05 olarak alınmıştır. Varyans analizi sonuçlarında anlamlı farklılığın hangi değişkenler arasında olduğunu belirtmek için Levene testi sonuçlarına bakılmıştır. Levene testi sonuçlarında p değerinin

anlamli olmadığı ($p>,05$) durumlarda varyansların eşit olduğu varsayılmış ve Tukey testi sonuçları dikkate alınmış; p değerinin anlamli olduğu durumlarda ($p<,05$) varyansların eşit dağılmadığı varsayılmış ve Dunnett C testi sonuçları dikkate alınmıştır.

Bulgular

Çalışmanın bu aşamasında alt amaçlar doğrultusunda istatistiki analizlerin sonuçları sunulmakta ve yorumlanmaktadır.

Öğretmen Adaylarının Tercih Ettikleri Ceza Uygulamalarının “Cinsiyet” Değişkenine Göre İncelenmesi

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Tercih Ettikleri Ceza Uygulamalarının “Cinsiyet” Değişkenine Göre İncelenmesi - t-Testi Sonuçları (Independent Sample t Test)

	Faktör	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Ceza Uyg	Psikolojik Ceza	Kadın	82	2,55	,19793	161	1,845	,067
		Erkek	81	2,48	,29414			
	Sosyal Ceza	Kadın	82	2,15	,22483	161	,182	,856
		Erkek	81	2,16	,26719			
	Fiziksel Ceza	Kadın	82	2,62	,17925	161	2,370	,019*
		Erkek	81	2,53	,29805			

* $p<,05$

Öğretmen adaylarının psikolojik ceza uygulamaları cinsiyete değişkenine göre anlamli farklılık göstermemektedir ($t_{(161)}=1,845$; $p>,05$). Kadın öğretmen adayları ($\bar{x}=2,55$) ve erkek öğretmen adayları ($\bar{x}=2,48$) psikolojik ceza uygulamalarına “her zaman” düzeyinde katıldıkları görülmektedir. Öğretmen adaylarının sosyal ceza uygulamaları cinsiyete değişkenine göre anlamli farklılık göstermemektedir ($t_{(161)}=,182$; $p>,05$). Kadın öğretmen adayları ($\bar{x}=2,15$) ve erkek öğretmen adayları ($\bar{x}=2,16$) sosyal ceza uygulamalarına “bazen” düzeyinde katıldıkları görülmektedir. Öğretmen adaylarının fiziksel ceza uygulamaları cinsiyete değişkenine göre anlamli farklılık göstermektedir ($t_{(161)}=2,370$; $p<,05$). Kadın öğretmen adaylarının fiziksel ceza uygulamalarına ($\bar{x}=2,62$), erkek öğretmen adaylarından ($\bar{x}=2,53$) daha fazla katıldıkları

görülmektedir. Genel olarak her iki grupta fiziksel ceza uygulamalarına “her zaman” cevabını vermektedirler.

Cinsiyet değişkeni altında öğretmen adaylarının psikolojik ve fiziksel ceza uygulamalarına sosyal ceza uygulamalarına kıyasla daha çok tercih etmektedirler. Ayrıca kadın öğretmen adaylarının fiziksel ceza uygulamalarında anlamlı düzeyde, psikolojik ceza uygulamalarında ortalama farkıyla erkek öğretmen adaylarına göre daha fazla eğilimleri oldukları görülmektedir. Sosyal ceza uygulamalarında her iki grubunda görüşlerinin düşük ve eşit düzeyde çıkması dikkat çeken bir bulgudur.

Öğretmen Adaylarının Tercih Ettikleri Ceza Uygulamalarının “Öğretim Türü” Değişkenine Göre İncelenmesi

Tablo 5. Öğretmen Adaylarının Tercih Ettikleri Ceza Uygulamalarının “Öğretim Türü” Değişkenine Göre İncelenmesi t-Testi Sonuçları (Independent Sample t Test)

	Faktör	Öğretim Türü	n	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Ceza Uyg	Psikolojik Ceza	Birinci Öğretim	126	2,54	,1998	161	3,022	,003*
		İkinci Öğretim	37	2,40	,3637			
	Sosyal Ceza	Birinci Öğretim	126	2,17	,2271	161	1,092	,276
		İkinci Öğretim	37	2,12	,3020			
	Fiziksel Ceza	Birinci Öğretim	126	2,60	,21280	161	2,566	,011*
		İkinci Öğretim	37	2,48	,3330			

*p<,05

Öğretmen adaylarının psikolojik ceza uygulamaları öğretim türü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{(161)}=3,022$; $p<,05$). Birinci öğretimde öğrenim gören öğretmen adaylarının psikolojik ceza uygulamalarına ($\bar{x}=2,54$), ikinci öğretimde öğrenim gören öğretmen adaylarından ($\bar{x}=2,40$) daha fazla katıldıkları görülmektedir. Genel olarak her iki grupta psikolojik ceza uygulamalarına “her zaman” düzeyinde katılmaktadırlar. Öğretmen adaylarının sosyal ceza uygulamaları öğretim türü değişkenine göre anlamlı farklılık

göstermemektedir ($t_{(161)}= 1,092$; $p>,05$). Birinci öğretimde öğrenim gören öğretmen adayları ($\bar{x}=2,17$) ve ikinci öğretimde öğrenim gören öğretmen adayları ($\bar{x}=2,12$) sosyal ceza uygulamalarına “bazen” düzeyinde katıldıkları görülmektedir. Öğretmen adaylarının fiziksel ceza uygulamaları öğretim türü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{(161)}=2,566$; $p<,05$). Birinci öğretimde öğrenim gören öğretmen adaylarının fiziksel ceza uygulamalarına ($\bar{x}=2,60$), ikinci öğretimde öğrenim gören öğretmen adaylarından ($\bar{x}=2,48$) daha fazla katıldıkları görülmektedir. Genel olarak her iki grupta fiziksel ceza uygulamalarına “her zaman” cevabını vermektedirler.

Öğretmen adaylarının öğretim türü değişkenine göre psikolojik ceza ve fiziksel ceza uygulamalarını sosyal ceza uygulamalarına oranla daha çok tercih etmekte; bunlar arasında birinci öğretimde öğrenim gören öğretmen adayları, üç ceza uygulamasına da, ikinci öğretimde öğrenim gören öğretmen adaylarına kıyasla daha fazla eğilim göstermektedirler.

Öğretmen Adaylarının Tercih Ettikleri Ceza Uygulamalarının “Bölüm” Değişkenine Göre İncelenmesi

Tablo 6. Öğretmen Adaylarının Tercih Ettikleri Ceza Uygulamalarının “Bölüm” Değişkenine Göre İncelenmesi

Faktör	Bölüm								p
	Yabancı Dil Eğitimi (n:33)		Fen Bilgisi Öğrt. (n:62)		Sınıf Öğrt. (n:32)		BÖTE (n:36)		
	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss	
Psikolojik Ceza	2,52	,29174	2,46	,27543	2,60	,17056	2,50	,21594	,364
Sosyal Ceza	2,19	,28387	2,16	,22927	2,12	,23451	2,15	,25128	,781
Fiziksel Ceza	2,59	,19884	2,58	,26434	2,59	,17956	2,52	,31154	,222

Öğretmen adaylarının ceza uygulamalarına ilişkin görüşlerinin bölüm değişkenine göre farklılığını belirlemek amaçlı yapılan varyans analizi sonuçlarını yorumlamak amacıyla yapılan Levene testi sonucu, varyansların eşit dağıldığı varsayılarak ($p>,05$) Tukey testi sonuçlarının ikili farklılıkları belirlemek üzere kullanılması kararlaştırılmıştır.

Tablo 7. Öğretmen Adaylarının Tercih Ettikleri Ceza Uygulamalarının “Bölüm” Değişkenine Göre İncelenmesi (Varyans Analizi)

Faktör	Varyans Kaynağı	sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Psikolojik Ceza	Gruplararası	3	,423	,141	2,270	,083
	Gruplariçi	159	9,885	,062		
	Genel	162	10,308			
Sosyal Ceza	Gruplararası	3	,108	,036	,588	,624
	Gruplariçi	159	9,700	,061		
	Genel	162	9,808			
Fiziksel Ceza	Gruplararası	3	,124	,041	,662	,577
	Gruplariçi	159	9,924	,062		
	Genel	162	10,048			

Öğretmen adaylarının ceza uygulamalarına ilişkin görüşlerinin bölüm değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amaçla yapılan varyans analizi sonucu “Psikolojik ceza” ($F=2,270$; $p>,05$), “Sosyal ceza” ($F=,588$; $p>,05$) ve “Fiziksel ceza” ($F=,662$; $p>,05$) faktörlerinde anlamlı farklılık bulunmamaktadır.

Öğretmen adaylarının psikolojik ceza uygulamalarına ilişkin görüşlerinin Yabancı Dil Eğitimi ($\bar{x}=2,52$), Fen Bilgisi Öğretmenliği ($\bar{x}=2,46$), Sınıf Öğretmenliği ($\bar{x}=2,60$) ve BÖTE ($\bar{x}=2,50$) alanlarında “Her zaman” düzeyinde; sosyal ceza uygulamalarına ilişkin görüşlerinin Yabancı Dil Eğitimi ($\bar{x}=2,19$), Fen Bilgisi Öğretmenliği ($\bar{x}=2,16$), Sınıf Öğretmenliği ($\bar{x}=2,12$) ve BÖTE ($\bar{x}=2,15$) alanlarında “Bazen” düzeyinde; fiziksel ceza uygulamalarına ilişkin görüşlerinin Yabancı Dil Eğitimi ($\bar{x}=2,59$), Fen Bilgisi Öğretmenliği ($\bar{x}=2,58$), Sınıf Öğretmenliği ($\bar{x}=2,59$) ve BÖTE ($\bar{x}=2,52$) alanlarında “Her zaman” düzeyinde olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının psikolojik ve fiziksel ceza uygulamalarına sosyal ceza uygulamalarına kıyasla daha çok eğilimleri vardır.

Sonuç ve Tartışma

Çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Cinsiyet, öğretim türü ve bölüm değişkenleri altında, öğretmen adayları psikolojik ve fiziksel ceza uygulamalarını sosyal ceza

uygulamalarına oranla daha çok tercih etmektedirler. Psikolojik ve fiziksel ceza uygulamalarına “her zaman” düzeyinde katılırlarken, sosyal ceza uygulamalarına “bazen” düzeyinde katılmaktadırlar.

- Fiziksel ceza uygulama düzeyi cinsiyet değişkeni bağlamında öğretmen adaylarının görüşlerine göre farklılaşmaktadır; kadın öğretmen adayları erkek öğretmen adaylarına göre fiziksel ceza uygulaması eğilimleri görece daha fazladır. Psikolojik ve sosyal ceza uygulama düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmamaktadır.

- Öğretim türü değişkeni kapsamında birinci ve ikinci öğretimde öğrenim gören öğretmen adaylarının ceza uygulamalarının psikolojik ve fiziksel ceza alt boyutlarında bir farklılaşma olduğu görülmektedir. Birinci öğretimde öğrenim gören öğretmen adaylarının görüşleri ikinci öğretimde öğrenim görenlere oranla daha yüksektir. Sosyal ceza alt boyutunda bir farklılaşma bulunmamaktadır.

- Bölüm değişkeni bağlamında öğretmen adaylarının her üç ceza uygulamasına yönelik görüşleri arasında bir farklılık yoktur.

Etkili bir sınıf içi disiplin için öğretmenin yeterliliği ve öğretmenlik meslek algısı ile ilişkilidir (Lewis ve diğerleri, 2005). Öğretmenlerinin sınıf içi disiplini sağlamaya yönelik uygulamaları öğretmenlik mesleğini tanımlaması ve dolayısıyla bu konudaki yaklaşımı ve donanımı ile ilgilidir. Öğretmen adaylarının ceza uygulamalarına yönelik eğiliminin yüksek çıkması önemli bir durumdur. Fiziksel ve psikolojik ceza uygulamalarına katılma düzeyleri, öğretmen adaylarının sınıf içi disiplini sağlamada farklı uygulama ve yaklaşımlara farkındalık geliştirme/benimseme konusunda bir problemin olduğu düşüncesini doğurmaktadır. Özellikle fiziksel ceza uygulamaları alt boyutunu, kadın öğretmen adaylarının erkeklere oranla daha çok tercih etmeleri düşündürücüdür. Sosyal ceza uygulamalarının diğer ceza uygulamalarına oranla daha az tercih edilme eğiliminin olması, ceza uygulamasının etkili olmadığı düşünülüyor şeklinde yorumlanabilmektedir. Fakat sosyal ceza uygulama puanlarının düşük düzeyde olmasına rağmen, diğerlerinin yüksek düzeyde olması öğretmen adaylarının sınıf içi disiplini sağlamada cezayı etkili bir araç olarak gördüklerinin bir göstergesidir. Farklı/alternatif sınıf için disiplin uygulamalarının eğitim-öğretim sürecinde kullanılabilir olduğu bir süreçte, öğretmen adaylarının ceza

uygulamalarına yönelik ortaya çıkan bu yaklaşımları öğretmen yetiştirme programlarının bir eksikliği olarak belirlemektedir.

Ceza yönteminin, öğrenme ortamlarında sürekli ve olumlu bir sonuç verdiği görülmemiştir (Gündüz ve Balyer, 2011). Sınıf içi disiplin uygulamaları istendik bir iklim yaratmasının yanı sıra uygun olmayan disiplin sorunlarına da neden olabilmektedir. Bazı durumlarda cezaya dayalı disiplin uygulamaları şiddet içerikli bir sınıf/okul iklimine yol açabilmektedir (Lewis ve diğerleri, 2005). Öğrencilere ceza verme eğiliminin arttığı, davranış ve gelişimlerinin ödülle desteklenmediği sınıf ortamlarında öğrenci davranışlarının olumlu yönde gelişmemektedir (Tauber, 1995). Saldırgan disiplin teknikleri öğrencilerin sorumluluk tutumları üzerinde olumsuz etkilerde bulunmakta ve sınıf içi yaramazlıkları ile pozitif ilişki göstermektedir. Ayrıca öğretmenin aşırı sert tepkilerin öğrencilerin eğitimlerine odaklanmaları zorlaştırmaktadır (Lewis, 2001). Öğretmenler öğrencilerine ceza verme yanında sınıf disiplinini bozan öğrencilere davranışlarının farkına varmalarını sağlayacak tartışmalar açma fırsatları yaratmalı ve öğrencileri bu sürece dahil ederek farkındalık kazandırmaya çalışmalıdır. Ayrıca tüm okul personeli öğretmenlerle birlikte öğrencilere cezalandırma gibi sert disiplin stratejilerinden kaçınma konusunda uzlaşıda bulunmalıdırlar (Lewis, 2001).

Günümüzde cezaya dayalı disiplin yöntemleri önemli ölçüde geçerliğini yitirmiştir. Bir disiplin aracı olarak ceza da, uzun dönemli iç disiplini geliştirmede etkili olamamıştır. Buna rağmen, çocukların yaşamları ceza ve gözdağı ile denetlenip yönlendirildiği sürece, onlar kendi davranışlarının sorumluluğunu almayı öğrenemeyeceklerdir (Gündüz ve Balyer, 2011).

Sınıf içi disiplini sağlamak için eğitimciler şunları önermektedir: İtaat ve baskı ortamı kaldırılmalı, öğrencilere öz-düzenleme becerileri desteklenmelidir. Öğrencilere grup yapısı benimsetilerek, grubun birey üzerindeki etkisi ile davranışların değişimi sağlanabilir. Bu süreçte de öğrencilerin karar alma mekanizmalarına dahil olarak sorumluluk alması önemlidir. Eğitim-öğretim sürecinde bu yaklaşımlar farklı derecedeki uygulamaları ile etkili olmaktadır (Lewis ve diğerleri, 2008).

Kaynaklar

- Aydın, A. (2000). Sınıf yönetimi. 3. Baskı, Bursa: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Bal, T. (2005). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin disiplin anlayışları ve kullandıkları disiplin yöntemleri (Konya ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Başar, H.(2005). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bull, S.L.& Solity, J.E. (1996). *Classroom management: Principles to practice*. NY: Routledge.
- Celep, C. (2004). *Sınıf yönetimi ve disiplin*. 3. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Civelek, K., 2001, *İlköğretimde sınıf öğretmenlerinin sınıf içi disiplini sağlamada kullandıkları yöntemler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çelik, V. (2005). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Demir, S. (2009), Teacher perceptions of classroom management and problematic behaviors in primary schools, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 1, 584-589
- Elikesik, M. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin olumlu sınıf ortamı yetiştirmedeki yeterlilikleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Gündüz, Y. ve Balyer, A. (2011). Eğitimde ödül ile cezanın yeri ve buna ilişkin alternatif yaklaşımlar, *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*: 40 (2011), 10-23.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. 19. Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Kazu, H. (2007). Öğretmenlerin sınıfta istenmeyen davranışların önlenmesi ve değiştirilmesine yönelik stratejileri uygulama durumları. *Milli Eğitim*, 175, 2007, 57 - 66.
- Keklik, E. (2008). *İlköğretim okullarında istendik davranışların elde edilmesinde kullanılan ceza ve ceza hakkında öğretmen davranışları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Lewis, R. (2001). Classroom discipline and student responsibility: the students' view, *Teaching and Teacher Education*, 17, 307-319
- Lewis, R., Romi, S., Qui, X.& Katz, Y.J. (2005). Teachers' classroom discipline and student misbehavior in Australia, China and Israel, *Teaching and Teacher Education*, 21, 729-741
- Lewis, R., Romi, S., Qui, X.& Katz, Y.J. (2008). Students' reaction to classroom discipline in Australia, Israel, and China, *Teaching and Teacher Education*, 24, 715-724

- Okutan, M. (2006). *Sınıf yönetiminde örnek olaylar*. 2. Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Özden, Y. (2004). *Öğrenme ve öğretme*. 6. Baskı. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Schunk D. H. (2009). *Eğitimsel bir bakışla öğrenme teorileri*. 5. Baskı. (Çevirenler: Mahmut Yasin Demir, Kerem Celasun, Zeynep Hayal Kaçkar, Ebru Üzümcü, Başak Evrim Şahin). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Şişman, M. (2005). *Öğretmenliğe giriş*. 8. Baskı, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tauber, R. T. (1995). *Classroom management: Theory and practice*. Penn: Harcourt Brace.
- Tümkaya, S. (2005). Öğretmenlerin sınıf içi disiplin anlayışları ve tükenmişlikle ilişkisi, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Güz, Sayı 44, ss: 549-568.
- Yılmaz, N. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin sınıf içi disiplini sağlamada kullandıkları ceza ve ceza yöntemlerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Extended Summary

Purpose

The research aims at revealing the attitudes of the teacher candidates towards the punishment methods in securing class discipline. For this purpose, it has been researched to determine whether the teacher candidates' preference of the psychological, social and physical punishment methods differentiate according to the varieties of gender, teaching style and department.

Method

The survey method which is one of the quantitative researches has been chosen for this study, and it has been applied to 163 students from various departments including the Computer Teaching and Technologies, Foreign languages, Elementary Science Education and Primary Education at Çanakkale Onsekiz Mart University during the academic year 2010-2011. "Class Discipline Methods"; develop by Civelek (2001) and applied by Yılmaz (2007), consists of 50 items about Physiological, social and physical punishment applications is used as measurement instrument. Cronbach Alpha reliability analysis is performed for measurement instrument's reliability and Cronbach Alpha coefficient is .932. Measurement instrument is highly reliable. Application of parametric statistics was eligible to analyze the data; descriptive statistics methods like mean, standard deviation for descriptive analysis, t test and variance analysis for analysis of significant differences between variables are applied.

Results

There are some conclusions obtained from the research:

- The study has reached, under the varieties of gender, teaching style and department, conclusion that the teacher candidates prefer to choose psychological and physical punishment methods rather than social ones. The teacher candidates mark the level of "always" in using psychological and physical punishment methods, whereas mark "sometimes" in using social punishment methods.

- The level of physical punishment in the context of gender variety differentiates according to the views of teacher candidates; female teacher candidates are more inclined to use physical punishment methods than male ones. The levels of physical and social punishment methods differentiate according to the gender variety.

- Under the teaching style variety, it is seen that there is differentiate in sub-dimension of physical and social punishment methods used by teacher candidate who study in formal and evening education. The views of formal education students are higher than those in evening education. There is also another differentiate in sub-dimension of social punishment.

- There is no differentiate in connect of department variety, in views of candidates towards three punishment methods.

Discussion

Teachers' class discipline applications are related to their description and approach of teaching profession and their teaching profession equipment. High tendency of teacher candidates to punishment application is important situation. The idea is rising that there is a problem about teacher candidates' awareness on in-class discipline applications and approaches thanks to their participation level to physical and physiological punishment applications. Particularly physical punishment applications preferred by female teacher candidates more than male ones is a thought-provoking. The low preferring level of social punishment applications according to other punishment applications can be commented as thought like punishment applications are inefficient. Although low level of social punishment application point, high level of other punishment applications point is an indicator for that punishment is seen as an effective instrument for providing in-class discipline by teacher candidates. That approach of teacher candidates towards punishment applications in the process of existing different/alternative in-class discipline applications in education and teaching is indicated a deficiency of teacher training programs.

Conclusion

Teacher candidates do not enough information and equipment about different classroom management methods and techniques as an outcome reveals because of their tendency to prefer punishment as an in-class discipline method. Punishment method does not get continually and positive result in learning environments that is known. Instead, developing classroom management perception intended for an environment to develop students' self-regulation skills and to put forward a sense of responsibility and to display participating behaviors and teacher candidates equipping with knowledge and skills about this are required.

* * * *